

Typografie - základy

„Co bych měl dodržet, aby můj text vypadal co nejlépe...“

Základní pravidla

- v celém dokumentu musí být použito stejné pravidlo
- Enter (i měkký) jen na konci odstavce
- Odsazení prvního řádku definovat ve stylu (ne TAB)
- Nezarovnávat mezerníkem, ale tabulátorem

Vyznačování textu

- nepřepíacat
- vyznačovat pouze text (ne interpunkční znaménka okolo)
- *kurziva*, **tučné**
- prostrkání
- verzátky
- kapitálky
- nepoužívat podtržení textu
- sazba z jiného písma - výjimečně
- sazba jinou barvou - výjimečně

Základní pravidla sazby

- Interpunkční znaménka – těsně za znak bez mezery, následuje mezera
- Tečka – na konci věty vždy jen jedna (l když je posledním slovem zkratka s tečkou)
- Tečka bez mezery – názvy souborů, webové stránky, verze souborů, názvy kapitol, tituly
nepíše se u popisu obrázků a názvu kapitol
- Středník – po něm vždy malé písmeno
těsnější spojení dvou vět, oddělení desetinných čísel
- Výpustka (Trojtečka - pomlka ve větě, vynechání části textu) –
přisazuje se bez mezery, za ní mezera; na konci věty bez další tečky, jiné interpunkční znaménko těsně
naznačuje-li výčet, pak s mezerou

Základní pravidla sazby

- Dvojtečka – uvození další části věty nebo výčtu
- bez mezery, za ní mezera
- Dvojtečka bez mezery – skóre, čas
- Dvojtečka s mezerami – měřítko, poměr, matematický zápis
- Spojovník – spojuje složené výrazy
vždy bez mezery
- Pomlčka s mezerami – přestávka v řeči, nahrazení závorky,
oddělení částí vět
- Zůstal jsem – nerad – a bylo to moc dobře.

Základní pravidla sazby

- Pomlčka bez mezer – vyjádření nuly, vyjádření neznámé hodnoty
- vyjádření peněžních jednotek
- nesmí být na začátku ani na konci řádku
- význam „a“, „až“, „od do“, „versus/proti“

Základní pravidla sazby

- Závorky – z obou stran k textu, celá věta v závorce i s tečkou
- Uvozovky – z obou stran k textu, „99 66“
další v uvozeném textu – jednoduché („9 6“) nebo francouzské
- Apostrof – vrchní „9“ – hrabě d'Artagnan, PF'99

Základní pravidla sazby

- Lomítko – bez mezery
Telefon/fax, km/h, přijmeme VŠ/SŠ, formát den/měsíc/rok
(ÚJČ víceslovné spojení s mezerou
(přijmeme atraktivní sekretářku / zkušenou účetní)
- Typografické dělení (oddělení veršů) – pomlčka s mezerou
- Číslovky – v psaném textu se nižší číslovky vypisují slovy
(Mám jednoho bratra a dvě sestry)
- Neměla by jimi začínat věta
17. listopadu 1989 – Dne 17. listopadu 1989, v pátek
- Mohou se oddělovat tisíce (musí být v celém textu jednotné)
- Řazení číslic pod sebe
- Nekombinovat slovní a číselné vyjádření (200 tisíc)

Základní pravidla sazby

- Čísla oddělujeme mezerou, fyzikální jednotky oddělujeme mezerou
- Čísla jako přídavná jména
- (10m, 10metrový, desetimetrový, 25letý, dvacetipětiletý, 8%, 3krát, 3×)
- Znak v místě horního indexu – bez mezery (pivo má 12°, monitor má 24")
- Telefonní čísla – po dvou až třech číslech, nikdy více řádků
- PSC – na stejný řádek s názvem adresní pošty trojčíslí, mezera, dvojčíslí, rozšířená mezera
- Datum – vždy s mezerami (číslice i text)
- Čas – s tečkou bez mezer, sekundy odděleny dvojtečkou

Základní pravidla sazby

- Peněžní částky – Kč za číslo jen když je číslo celé u desetinné částky a znaku ,– se píše před číslo
- Stupeň, minuty, vteřiny – přisazují se k číslu, následuje mezera
- Zeměpisná šířka – bez mezer
- Procento – podstatné jm. – mezera, přídavné jméno – bez mezery
- Křížek (znaménko zemřel) – mezery z obou stran
- Hvězdička (znak narozen) – mezery z obou stran
- Hvězdička – odkazuje na poznámku – přisazuje se k předchozímu znaku
- Paragraf – pouze ve spojení s číslem, jinak se vypisuje slovy
Na začátku věty se vypisuje slovy
Za znakem následuje mezera

Základní pravidla sazby

- Znak & - nemá být na konci řádku, odděluje se mezerou
- Matematické znaky – s mezerami, znaménko minus lze nahradit pomlčkou (nikdy spojovníkem)
- Použití bez mezer – kladná a záporná hodnota čísla
- Násobení – znak pro násobení (nikdy x ani *)
- Dělení – dvojtečka, dělicí lomítko nebo lomítko
- Plusminus – samostatný znak (ne podtržené lomítko)

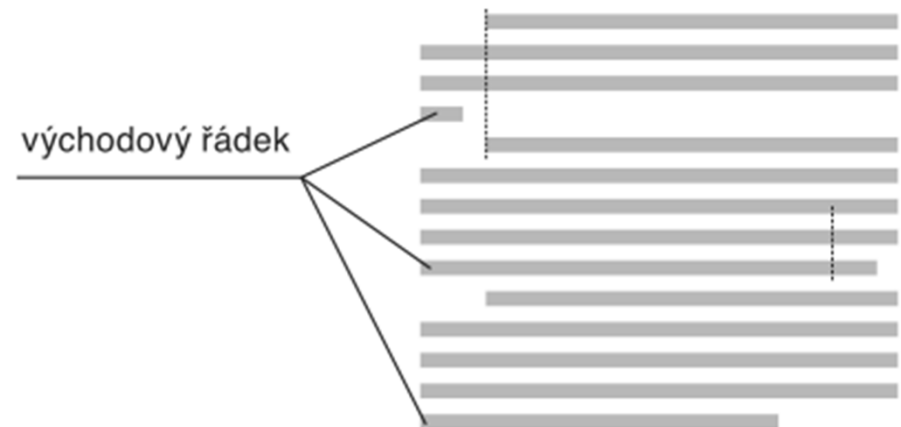
Základní pravidla sazby

- Odrážkové seznamy – u nevětných seznamů malá písmena, oddělují se čátkou, za posledním se píše tečka.
  - u větných seznamů velká písmena, na konci tečka.
- Zkratky – tečka i u složených zkratkách, následuje mezera (č. p., t. r.)
- Nedělitelné mezery – jednopísmenné spojky a předložky, ustálené spojení a zkratky (mn. č., př. n. l., FF UK), zkratky ve spojení s číselnými údaji (850 m n. m., 5 str.), zkratky typu tj., tzn. s výrazem, který po nich bezprostředně následuje, tituly u jmen (Mgr. Novák, Ing. Novák), zkrácené jméno a příjmení, kalendářní datum, čísla a jednotky, spojení typu C-vitamín, RH-faktor, řadové číslovky psané číslicemi (5. patro), interpunkce (před znakem pomlčka, &) nebo za znakem (†, *)

Základní pravidla sazby

Sazba odstavců na

- levý praporek
- pravý praporek
- střed
- do bloku

Odsazení, předsazení prvního řádku

- odstavcová zarážka (1 – 3 čtcerčíky)
- odsazení odstavce

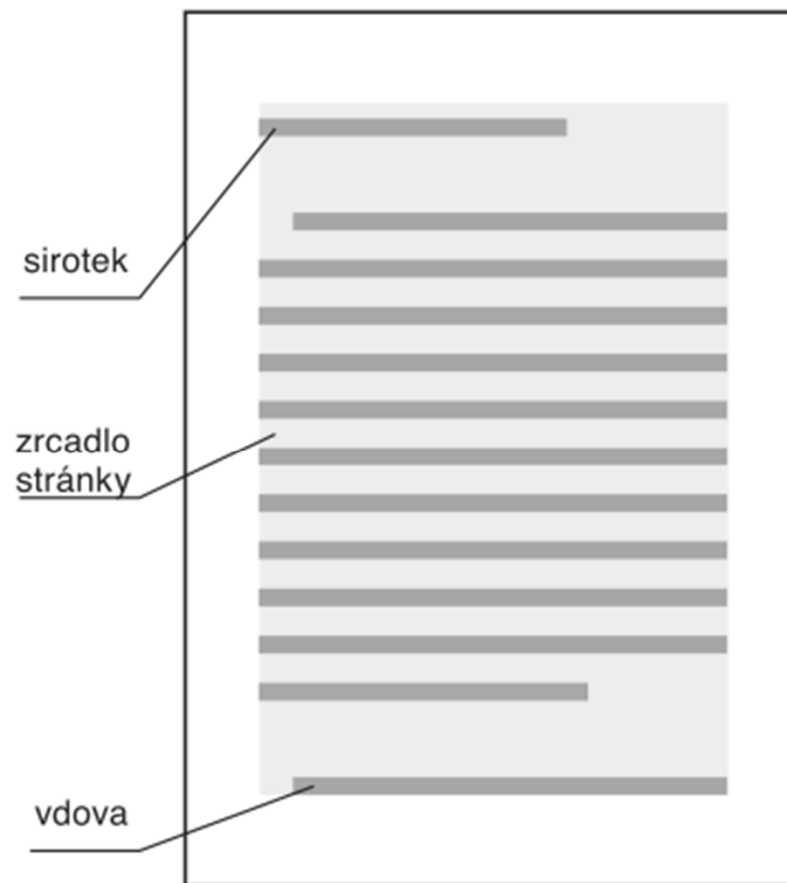
Východový řádek – velikost zleva větší než odstavcová zarážka

Základní pravidla sazby

Parchanty – osamocené řádky odstavce na začátku nebo konci stránky

- sirotek
- vdova

Titul – nikdy na konci stránky

Příklady - správné řešení

- Na škole se konají sportovní soutěže, výtvarné soutěže atd. (za atd pouze jedna tečka)
- obrazek.tif, www.seznam.cz, MAC OSX 10.7.5
- Ph.D. Jan Novák
- 5,6; 10,3; 7,5
- Jestli neuklidíš, tak...!
- Na stole leží klávesnice, monitor, kafe, ...
- Popisoval věci podružné a banální...
- Naši vyhráli 3:1
- Nejlepší čas byl 2:15,3

Příklady - správné řešení

- Vypočítejte $6 : 2$
- Měřítko mapy je $1 : 50000$
- Naředíme s vodou v poměru $2 : 1$
- Slovník česko-anglický
- ping-pong
- není-li, bude-li
- kuchař-číšník
- Frýdek-Místek,
- Praha 2-Vinohrady (ÚJČ – použít pomlčku s mezerami)
- Brno-venkov
- Karel Matěj Čapek-Chod

Příklady - správné řešení

- 1926–1936
- otevřeno pondělí–pátek
- dvojice Suchý–Šlitr
- dálnice Praha–Brno
- zápas Česko–Slovensko
- poměr–výkon
- 28. 1. 2015 – 3. 6. 2016 (u víceslovných s mezerami – ÚJČ)
- utkání Hradec Králové – Havlíčkův Brod (podle ÚJČ)
- stojí to 34,– bez DPH

Příklady - správné řešení

- 1926–1936
- otevřeno pondělí–pátek
- dvojice Suchý–Šlitr
- dálnice Praha–Brno
- zápas Česko–Slovensko
- poměr–výkon
- 28. 1. 2015 – 3. 6. 2016 (u víceslovných s mezerami – ÚJČ)
- utkání Hradec Králové – Havlíčkův Brod (podle ÚJČ)
- stojí to 34,– bez DPH

Příklady - správné řešení

- 680 01 Boskovice
- 30. 4. 2016, 30. dubna 2013
- 5.30 h, vstávám v 5.30:20
- doběhl v čase 2:52,30 (2 minuty 52 sekund, 30 setin)
- Zboží stálo 25 Kč
- Cena je Kč 20,50
- Někdy je cena i Kč 25,—